

הנענועים

1) תוספות סוכה דף לט עמוד א

עובר לעשייתן - מטעם זה צריך לברך אלולב קודם שיטלנו דאי לאחר שנטלו מדאגביה נפק ביה כדאמרי' בסוף פירקין (דף מב.) ומיהו לא מסתבר כלל דהיאך יברך עליו והוא מונח בכלי האמר בהקומץ רבה (מנחות לה: ושם) תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הנחה עד שעת קשירה וכל שעה שאין המצוה מזומנת בידו לעשות לא מיסתבר כלל לברך עליו ושמה משיתחיל ליטול לולב קודם שיטול האתרוג מברך והיינו עובר לעשייתן שמעכבים זה את זה אי נמי לאחר שנטל שניהם אלא שהופך אחד מהן כדאמרינן בסוף פירקין (דף מב.) כשהפכו דאין יוצא במצות אלא דרך גדילתן כדדרשין פרק לולב וערבה (לקמן מה:) מדכתיב עצי שטים עומדים ואפי' נקיט להו כדרך גדילתן אפשר שיתכוין שלא לצאת בו עד אחר ברכה דאע"ג דאמרי' בסוף ראווה ב"ד (ר"ה כח:) דמצות אינן צריכין כוונה מ"מ בעל כרחו לא נפיק... אי נמי משום דלא גמרה מצותו עד אחר ניענוע דמהאי טעמא נמי מברכין אנטילת ידים אחר נטילה דלא גמר מצותו עד אחר ניגוב כדאמרי' פ"ק דסוטה (דף ד:) דאסור לאכול בלא ניגוב ידים ומיהו לא דמי כולי האי דניענוע אינו אלא מכשירי מצוה בעלמא ולא מעכב כדאמרי' (פ"ק דסוטה) בסוף פירקין מדאגביה נפק ביה... וצריך לומר על כרחך הואיל והמצוה לא נגמר עדיין לגמרי דבעי ניענוע מברך ועוד כדאמרי' בסוף פירקין (דף מא:) מנהגן של אנשי ירושלים אדם יוצא מתוך ביתו ולולבו בידו נכנס לבית הכנסת ולולבו בידו קורא ק"ש ולולבו בידו אף על פי שכל אלו הדברים אין מעכבין מ"מ הואיל ויש בדבר מצוה מן המובחר חשיב כעובר לעשייתן

2) סוכה דף כט עמוד ב

לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו - כשר.

3) סוכה דף מב עמוד א

תנו רבנן: קטן היודע לנענע - חייב בלולב, להתעטף - חייב בציצית, לשמור תפילין - אביו לוקח לו תפילין. יודע לדבר - אביו לומדו תורה וקריאת שמע. תורה מאי היא? - אמר רב המנונא: תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב. קריאת שמע מאי היא? פסוק ראשון.

4) ברכות דף ל עמוד א

אבוא דשמאל ולוי כי הוו בעו למיפק לאורחא הוו מקדמי ומצלי, וכי הוו מטי זמן קריאת שמע קרו. כמאן; כי האי תנא - דתניא: השכים לצאת לדרך - מביאין לו שופר ותוקע, לולב ומנענע, מגילה וקורא בה, וכשיגיע זמן קריאת שמע קורא.

5) תוספות פסחים דף ז עמוד ב

בעידנא דאגביה נפיק ביה - וא"ת כיון דנפק היאך יברך והלא צריך לברך עובר לעשייתו ואומר ר"י אף על גב דנפק אכתי עוסק במצוה שצריך לנענע בקריאת הלל (סוכה לז:).

6) רשימות שיעורים (רי"ד סולובייצ'יק) סוכה דף כט עמוד ב

שיטת התוס' המובאת בריטב"א היא, שלפי הבבלי הדין של מצוה הבאה בעברה שייך רק בדבר הבא לרצות כקרבן ולולב. וצ"ע, איזה דין ריצוי יש בלולב יותר מבשאר מצוות כגון בסוכה ובמצה ונ"ל, גופה של מצות לולב אינה נטילת הלולב לבדה אלא גם צרוף הנטילה

עם סידור שבח והלל בשעת הנענועים. אמירת ההלל ועשיית הנענועים אינן מצות המיוחדות לעצמן, אלא הן מהוות קיומים בעצם מצות נטילת הלולב. יש ריצוי בעצם מצות נטילת הלולב.

..... עוד ראייה לשיטת התוס' שבריטב"א נמצאת בהשגות הראב"ד (פ"ח מלולב הל"ט) שכתב בשם הירושלמי כי יבש פסול בלולב כל שבעה משום לא המתים יהללו וכו'. יבש פסול בלולב מפני שא"א לקיים בו את המצוה של הלל למקום. לכאורה הדבר צריך עיון, הלא אמירת ההלל אינה מעכבת את הנטילה בדיעבד ומדוע נפסל היבש לגמרי. ובבאור נ"ל, שלראב"ד, אין ההלל מעכב את מעשה המצוה של נטילת הלולב כל זמן שהחפצא של לולב ראוי לשבח והודאה, אבל כשהמינים אינם ראויים לקיום הריצוי וההלל הם נפסלים לגמרי, מפני זה נפסל לולב יבש בין בהלל ובין בנטילה, כיון שאין החפצא ראוי להלל וריצוי הוא נפסל גם לנטילה עצמה..... אנו רואים שקיום הריצוי ונענועי הלל קובע את עצם שעור הלולב מן התורה, ריצוי מהווה חלק מעצם השעור של לולב מן התורה וממצותו.

ע"פ הנ"ל נראה למעשה, שאדם צריך להזהר ולברך את ברכת המצוה וליטול את הלולב דוקא סמוך לאמירת ההלל - אסור לו להפסיק בין הברכה ואמירת ההלל. הרי אמירת ההלל מהווה חלק מעצם נטילת הלולב עצמה לכל הראשונים הנ"ל, ברכת הנטילה חלה גם על הנענועים והריצוי בעת אמירת ההלל, ואסור להפסיק בין הברכה למצוה. כך היה גם כן מנהגו של הגר"ח זצ"ל - שלא כאחרים הנוהגים לברך על נטילת הלולב בבקר לפני שחרית ומפסיקים בין הברכה על הנטילה לבין אמירת ההלל

7) ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) עשין (מילואים) סימן ה

וקצתם רצו לומר דמשום הנענועים חשיבא עדיין עובר לעשייתה גם אחר נטילתו, אלא שהוקשה להם לפי זה דא"כ מאי פריך בסוגיא דסו"פ לולב הגזול (מב ע"א) והא מדאגביה נפק ביה, והא בהגבהה לחוד לא נפיק ביה כל כמה שלא נענע, ועל כרחך צריך לומר דהנענועים אינם אלא שיירי מצוה בעלמא למצוה מן המובחר ולא מעכבי, ובהגבהה לחודה נפיק ידי חובתו ע"ש בדבריהם.

ואמנם לדידי דבר זה צ"ע טובא, דהרי ודאי מדתנן בריש פרק לולב הגזול לולב שיש בו שלשה טפחים וכדי לנענע בו כשר משמע דכל שאינו ראוי לנענוע פסול, וא"כ ע"כ דהנענועים מעיקר המצוה הם ומעכבי.... והכי נמי משמע מדתנן (סו"פ לולב הגזול מב ע"א) קטן היודע לנענע חייב בלולב ע"ש, ואם אין הנענועים אלא מצוה מן המובחר ושיירי מצוה בעלמא, היכי תלי עיקר המצוה לענין חנוך הבנים בשיירי מצוה בעלמא דלא מעכבי כלל.... ולפי זה נראה ברור לכאורה דבין מצות לולב שבמדינה למצות לולב שבמקדש לא במשך זמן המצוה לבד יש חילוק ביניהן, דזו אינה נוהגת אלא ביום הראשון וזו נוהגת כל שבעת ימי החג, אלא גם בעיקר המצוה אף ביום הראשון יש חילוק גדול ביניהן, דבגבולין כיון דכתיב בה ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' אמרינן מדאגביה נפיק ביה, דמכיון דאגביה היינו לקיחה וקרינן ביה ולקחתם, כמו שפירש"י ז"ל (סו"פ לולב הגזול מב ע"א) ד"ה ה"ג הא מדאגביה וכו'.....

אבל במקדש דכתיב בה ושמתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים, ודאי בהגבהה כל שהוא לחודה לא שייכא בה שמחה כלל, ואינו יוצא ידי חובתו אלא א"כ יעשה גם הנענועים, שגם הם מכלל עיקר המצוה, דהנענועים משום שמחה נינהו

